

Izaskun Arretxe: «És fàcil defensar la nostra literatura a fora perquè és de primer nivell»

La directora de l'àrea literària del Lull admet que el mercat editorial català és "molt fràgil"

Izaskun Arretxe (Barcelona, 1969) és una filòloga que anava per medievalista però va acabar seduïda pel món editorial. Ha treballat com a editora a Quaderns Crema, a Anagrama i a Ara Llibres. Des del 2016 dirigeix l'àrea de Literatura de l'Institut Ramon Llull. Abans en deien Literatura i Pensament, d'aquesta àrea. "Nosaltres considerem el pensament com un gènere literari", diu Arretxe. Ho diu i somriu, com sempre.

Foto: Institut Ramon Llull

Què feu des de l'àrea de Literatura del Lull?

Ens dediquem a promoure la literatura catalana arreu del món, i ho fem de tres maneres. La més òbvia és buscar traduccions del català a altres llengües. La segona és portar la literatura en viu, és a dir portar autors catalans arreu, perquè se'n senti la veu, intentant potenciar al màxim l'intercanvi entre la literatura catalana i les altres literatures del món. I en tercer lloc, treballem perquè hi hagi prou traductors literaris de qualitat. També tenim entre mans dos projectes nous que

incorporaran dues altres línies de treball: les residències d'autors i l'intent de vincular tots els estudiants de català de les universitats del món al sector editorial dels seus països. Sempre hem treballat per donar-los la sortida de traductor literari, però ara a més volem ajudar aquells que estan interessats en el sector editorial polonès, rus o anglès. Des del Lull -ho fem conjuntament amb l'àrea de Llengua i Universitats- els donarem eines perquè hi puguin accedir. Pensem que si a les editorials estrangeres hi treballa gent que coneix la nostra realitat, això a mitjà i llarg termini ha de donar fruits.

Com aconseguireu que s'estableixi el contacte entre estudiants i editorials?

Fins ara hem fet unes proves pilot a Guadalajara. Coincidint amb una fira professional com la FIL de Guadalajara, els estudiants de català de Mèxic fan sessions teòriques amb editors d'aquí i d'allà on els expliquen les diverses feines del món editorial, a més de fer unes visites pràctiques a la fira. El 2020 farem el mateix a la fira del llibre de Moscou, amb estudiants de català de Moscou i de Sant Petersburg. Aquesta serà una altra manera de treballar per la internacionalització de la literatura catalana, tot i que és la pota més petita. La pota més gran és la traducció.

Com va la traducció de literatura catalana? Es tradueix prou?

Cada any es tradueixen a altres llengües uns 150 llibres escrits en català. Aquest 2019 és l'any de la història del Lull que hem atorgat més subvencions a la traducció. Creiem que hi ha espai per córrer, i treballem per intensificar aquest espai. En un món globalitzat on ens pensem que tot passa per internet, encara és molt important anar a les fires. Necessitem tècnics que vagin a tantes fires com sigui possible. I aquí tenim uns tècnics amb uns coneixements increïbles sobre el sector internacional. Ara anem a Frankfurt, París, Londres, Bolonya, Beijing, Guadalajara, la BEA dels Estats Units i Moscou, on hem començat a anar el 2019. I el 2020 tornarem a anar a la de Torí. A les fires hi ha persones que es troben amb persones, amb cites cada mitja hora durant molt dies, per explicar el panorama de la literatura catalana: les novetats, el patrimoni i el sistema d'ajuts que tenim. I així és com van sortint les traduccions. En aquests darrers tres anys s'ha intensificat molt aquesta feina, i ha donat fruits (en el sector editorial els fruits sempre són una mica lents). A part d'augmentar les traduccions, hem passat dels sospitosos habituals (editorials molt compromeses que han fet una feina impagable per la difusió de la literatura catalana) a editorials que no estan compromeses en absolut amb la nostra literatura però que els agrada el que fem.

O sigui, comencem a ser més normals.

Comencem a ser molt normals. La idea és que cada llibre pugui trobar la seva editorial, que pot ser una editorial independent, una de molt literària, una de poesia, una de més comercial o una que només publica *best-sellers*. Ens agrada accedir a les editorials més grans perquè abans no hi accedíem, però això no vol dir que tots els llibres hagin d'anar a parar a editorials grans. El llibre d'Alicia Kopf va sortir en una editorial petita de Gran Bretanya, And Other Stories, que ha fet una feina de promoció extraordinària. Potser una editorial gran no n'hauria fet tanta. Des del Lull anem a les fires i en fem un seguiment. Hi ha molta feina al darrere: hem de llegir els llibres que surten, hem de fer els nostres materials, hem de treballar els gèneres que les editorials comercials no toquen tant com el patrimoni literari, els clàssics moderns, la poesia... I hem d'atendre gèneres en voga com la no-ficció, que mundialment està en expansió: ho hem d'aprofitar per aconseguir que els nostres pensadors trobin traduccions a altres llengües.

Quins són els gèneres més traduïts?

El que més es tradueix és la ficció contemporània. A les fires el concepte de novetat no és tan radical com a la llibreria. Per exemple, el llibre *El secret del meu turbant*, de Nadia Ghulam i Agnès Rotger, és de fa deu anys, però ara l'ha traduït una editorial francesa i ha estat un boom enorme a França. Arran d'això l'han comprat els alemanys. No és novetat, però als qui van a les fires no els importa tant quan va sortir un llibre sinó si té vigència en el seu catàleg. A part de la ficció contemporània, s'han fet traduccions de clàssics moderns (sortirà en anglès *Aigua de mar* de

Josep Pla, en alemany *El mar* de Blai Bonet, i en albanès *La mort i la primavera* de Mercè Rodoreda). Els clàssics moderns els treballem especialment, des del punt de vista institucional hem d'impulsar tot allò que està fora del que és estrictament més comercial.

A quins idiomes es tradueix més?

La llengua principal de traducció és el castellà.

I això que hi ha certa reticència del mercat espanyol a les traduccions de literatura catalana.

Però és la nostra llengua de destí número u. I és cert que encara s'haurien de traduir molts més títols al castellà. No es tradueix més per molts motius. Un d'aquests motius, no l'únic, és la situació política.

La reticència és prèvia al conflicte polític actual.

Sí, i no en vull fer un titular, perquè realment es tradueix molt. Editorials com Anagrama han fet molta feina en aquest sentit. Les fires de Guadalajara i de Buenos Aires són estratègiques per a nosaltres. Ens permeten traduir del català al castellà sense cap apriorisme polític, per criteris purament literaris. A Llatinoamèrica, la catalana és una literatura més, amb l'avantatge que tenim uns vincles històrics i culturals que ens uneixen.

Si un llibre està traduït al castellà, deu ser més fàcil que es tradueixi a altres llengües.

I tant. Nosaltres estem treballant al costat d'un sector que està fent molt bona feina també de cara enfora, per això intentem anar sintonitzats amb el sector. I sempre ens diuen que, en efecte, si el llibre està traduït al castellà és més fàcil de moure. Entre altres coses, perquè si no ho està et pregunten com és que no ho està: "Per què l'hem de traduir al búlgar si no està traduït al castellà?".

Segueixen costant tant les traduccions a l'anglès?

L'anglès és l'altre gran repte. En principi nosaltres, que no som una llengua hegemònica, no ens hauríem d'obnubilar per les llengües hegemòniques. Però l'anglès és molt important per dos motius: perquè és llengua pont (si t'han traduït a l'anglès, tothom et pot llegir sencer) i perquè, com que els anglosaxons tradueixen tan poc, quan tradueixen un llibre és senyal que aquell llibre val la pena. Estem molt esperançats: fins fa ben poc només el 3 per cent de la producció del mercat anglosaxó eren traduccions (de totes les llengües, cosa que diu molt de la seva mirada del món), i ara s'està parlant del 6 per cent. Grans multinacionals com Harper Collins estan creant segells editorials de traducció. Això era impensable fa cinc anys. Vol dir que comencen a mirar-se la traducció com una possibilitat també de negoci. Hi han ajudat Roberto Bolaño, Elena Ferrante i Stieg Larsson. Nosaltres això ho hem notat moltíssim. Ara es traduirà *Puja a casa* de Jordi Nopca, *l'Orpí* de Max Besora, *Persecució* de Toni Sala, *Aprendre a parlar amb les plantes* (<https://www.catorze.cat/noticia/10998/aprendre/parlar/amb/plantes>) de Marta Orriols, *Permagel* (<https://www.catorze.cat/noticia/9209/permagel>) d'Eva Baltasar... Comparat amb el panorama de fa uns anys, és espectacular. De cara al 2021, a la fira de Londres, estem treballant en el programa Spotlight, que intentarà posar el focus en la literatura catalana des d'un punt de vista professional. En aquest cas no voldrem tant fer d'aparador cultural com aconseguir que les editorials i els agents d'aquí siguin més escoltats allà. Aconseguir traduccions a l'anglès és profundament estratègic.

A banda del castellà, quins són els idiomes amb més traduccions del català?

El francès, l'italià i l'alemany. L'ordre varia cada any, però sempre són aquestes tres llengües. Per proximitat i per la feina que es va fer a Frankfurt 2007. L'anglès sempre està sisè o setè. Aquest any per primer cop a la vida hem subvencionat una traducció al georgià, d'una Rodoreda.

El coneixement de la literatura catalana a fora va en augment?

El sector professional sap que existeix el català i la importància que té, pràcticament mai hem d'explicar qui som. També hi ha ajudat la *fellowship* que organitzem amb editors i agents. A Moscou sí que m'ha passat que he hagut d'explicar a un editor què és la literatura catalana. Però és un cas aïllat, encara no m'havia passat mai. A les fires més reconegudes del sector no t'ho pregunta ningú. Una altra cosa, més complicada, és que el gran públic d'allà conegui la literatura i la realitat catalanes.

Les traduccions reben una subvenció del Lull, però entenc que aquesta subvenció no és la motivació principal per traduir obres del català.

Les subvencions del Lull són per pal·liar que un llibre no és d'un autor local. El Lull intervé en tot allò que encareix el llibre perquè és una traducció: la mateixa traducció, el viatge de l'autor per a la promoció... Però l'editor s'ha d'arriscar igualment, per tant, ha de voler publicar aquell llibre i ha de pagar-ne la producció industrial. L'altre dia a Rússia un editor em deia que els hauríem de pagar la producció. No ho farem, i no només per una qüestió econòmica sinó sobretot de concepte. Tots sabem que s'han produït molts llibres només perquè els costos estaven tots pagats, i després aquells llibres no interessaven. Com quan aquí el suport genèric era per a tot i per a tothom. Hi ha d'haver algú que s'estimi aquell llibre, que el trobi apte i adient per al seu catàleg. Si no, que no el faci. Els llibres s'han de defensar un a un, i per defensar-los hi has de creure. Nosaltres pretenem que els editors internacionals publiquin traduccions del català perquè volen, però els ho facilitem una mica perquè traduir un llibre és molt car. De fet, els ajuts saben que els tenen a posteriori. Aquest esquema ens funciona molt bé.

El mercat editorial s'ha encongit de forma irreversible (<https://www.catorze.cat/noticia/318/jordi/herralde/mercat/editorial/encongit/forma/irreversible>) a tot arreu.

Sí. Nosaltres no ho notem perquè encara tenim molt espai per créixer. Segurament si el sector editorial estigués en plena efervescència el nostre creixement encara seria més gran. Però el decreixement no el notem perquè encara no hem tocat sostre. I a cada fira que anem, ens citem amb molts editors nous. Per exemple, estem coneixent molts nous editors en literatura infantil i juvenil, on el sector havia anat clarament per davant del Lull.

L'eclosió de microeditorials que estem vivint aquí passa també arreu del món?

En alguns països, sí. En d'altres, menys. A Anglaterra passa; a Romania, no.

Per fer el que feu, cal un pressupost generós.

Sí, és bàsic. Necessitem gent que pugui anar a les fires i que pugui assumir la feina intensiva que suposen les fires, i això val diners. I també necessitem pressupostos per poder respondre, si seguim creixent, a les subvencions que ens demanen.

Com el teniu, el tema pressupostos?

El nostre pressupost ve de la Generalitat, del govern balear i de l'Ajuntament de Barcelona. A l'àrea de Literatura no ens hem trobat encara que no hàgim pogut respondre a les necessitats de subvenció que hem tingut. Aquest 2019 hem tingut més necessitat de la prevista i hi hem pogut fer front. Ara estem treballant en l'escenari de pressupost prorrogat. Hem de planificar amb temps, hem de saber on anem i què fem.

Què diries als polítics?

Que aquí tenim una cultura potent que necessita suport per sortir a fora. Com més l'ajudem, més

sortirà a l'exterior. Nosaltres tenim una feina molt fàcil, perquè tenim massa crítica. És fàcil defensar la nostra literatura a fora perquè és de primer nivell. Si no tinguéssim ni autors ni obres, o si fossin de qualitat més dubtable, seria més complicat. Com més recursos tinguem i millor els administrem, més lluny arribarem.

Per bé que tinguem una literatura de primer nivell, encara es publica massa?

Aquest és un altre debat. És evident que s'ha de triar què es publica i que s'ha de publicar la màxima qualitat possible, però també és evident que el català ha de tenir oferta. Si no convisquéssim amb una altra literatura potser podríem dir que estem publicant massa. Però no pot ser que busquis traduccions a la teva llengua, que no hi siguin i que les hakis de comprar en castellà perquè només les pots llegir en castellà. Això no em sembla raonable. Si decidim que publicarem només uns determinats llibres en català, hi ha el risc que passi això. El lector català ha de tenir oferta, perquè si no la trobarà en una altra llengua. I nosaltres necessitem lectors normals, que puguin trobar en la seva llengua la ficció i la no-ficció que volen llegir. Que es publica de tot i massa és un problema global. Si ho afrontem globalment, estaria d'acord a controlar-ho. El món està publicant massa? Sí. Ara: és la literatura en català la que ha de reduir el nombre de títols? No, perquè això ens generaria una situació de desavantatge respecte a una altra llengua que sí que oferirà uns determinats títols. I a part, deixem-nos de punyetes: on hem de posar l'esforç és en fer lectors.

Com?

S'han de fer polítiques actives de promoció de la lectura. És difícil ampliar la massa de lectors, però no impossible. Jo soc la primera que potser arribo a casa, estic molt cansada i em poso Netflix. Però hem de treballar per guanyar lectors, les coses no passen soles.

Els lectors tenen criteri o mengen el que se'ls ofereix?

No hem de ser maximalistes. Hi ha lectors amb criteri i lectors sense criteri, com en tot a la vida: hi ha gent amb criteri i gent sense criteri. Hi ha molts lectors amb molt criteri. I si els llibres literaris funcionen és en part perquè els lectors tenen criteri.

El mercat editorial català és prou autoexigent?

És un mercat molt fràgil. Perquè surtin els números has de vendre un determinat nombre de llibres, això és així. I has d'entrar en una roda. Pot passar que a vegades col·loquis el llinard d'exigència una mica més avall del que l'hauries de col·locar. No tenim un mercat ni unes tirades que permetin tenir editorials especialitzades, de nínxol: perquè una editorial en català funcioni, ha de fer de tot.

Ser convidat d'honor a una fira realment marca un punt d'inflexió? Tenim les experiències recents de Bolonya el 2017 i de Buenos Aires el 2019 (<https://www.catorze.cat/noticia/12466/buenos/aires/catalana>) .

Depèn d'on vagis i de què hi vagis a fer. Nosaltres vam ser convidats d'honor a Bolonya. Allà jo tenia un mandat molt clar. Hi ha un sector, el de la literatura infantil i juvenil, que s'ha espavilat per internacionalitzar-se i que li havia faltat el suport internacional. Aquest era el moment de donar un impuls a la literatura infantil i juvenil. La fira de Bolonya era molt professional, tot i que tenia una part d'aparador. A Buenos Aires la cosa era diferent. En diem fira, però és sobretot un festival. Les fires són professionals i els festivals, per al públic. A Buenos Aires anàvem a mostrar la nostra literatura al públic. L'objectiu era arribar als mitjans de comunicació i als lectors d'allà. No era aconseguir traduccions, cosa que sí que serà l'objectiu de Londres.

Quin balanç fas de l'experiència de Buenos Aires (<https://www.catorze.cat/noticia/12466/buenos/aires/catalana>) ?

En fem una lectura positiva. Des del punt de vista professional, hem fet passos endavant: s'ha encetat un camí ple d'obstacles, perquè aquell és un país amb moltes dificultats econòmiques. És el camí que ja fem a Guadalajara, el d'aconseguir traduccions directament a editorials llatinoamericanes. Argentina és un cas claríssim on hi ha un boom d'editorials independents. Des del punt de vista de l'intercanvi i el millor coneixement de la literatura catalana, a poc a poc van passant coses: a l'Eva Baltasar, per exemple, la van convidar a un altre festival argentí. També esperàvem que es produïssin relacions personals entre els autors d'aquí i d'allà que van participar a les diverses taules rodones. Això ja es veurà. Els mitjans literaris argentins ens van fer molt cas, s'hi van bolcar. Molts autors nostres van tenir agenda de mitjans. Hauríem pogut arribar més lluny, però n'estem raonablement satisfets. Hi anàvem a portar Barcelona i era un projecte d'unes característiques concretes. És diferent del que farem a Londres.

Has esmentat Eva Baltasar, Àlicia Kopf i Marta Orriols. Amb les traduccions que es fan, hi ha certa paritat?

M'agrada molt que em facis aquesta pregunta. Nosaltres no venem els drets, però preparem una sèrie de materials de mostra del que produeix la literatura catalana cada any. Una mostra de deu títols amb diversitat geogràfica, generacional, d'agents literàries, d'editorials... Quan vaig entrar al Lull, vaig dir que aquesta mostra seria paritària, que hi hauria cinc homes i cinc dones. Tenim l'obligació de mostrar el que es fa de forma paritària, hem de garantir que homes i dones tinguin les mateixes oportunitats. Després ve la vida i els editors trien el que volen. Quan fem un catàleg de no-ficció, o un fulletó de clàssics, els fem amb paritat. En el de clàssics ens va costar. Havíem de posar altres clàssics sobre la taula a part de Pla, Sales i Sagarra, que ja estan molt traduïts. I vam pensar que era l'hora de reivindicar les nostres clàssiques, escriptores que ningú estava traduint com Víctor Català, Maria-Mercè Marçal, Cèlia Suñol, Montserrat Roig, Aurora Bertrana... Com a eina de promoció de la poesia, col·laborem amb el portal alemany LyricLine (<https://www.lyrikline.org/en/home/>), on pengen àudios dels poetes recitant els seus poemes i les traduccions ja existents d'aquells poemes. Aquest portal ens és molt útil quan ens demanen poetes per portar als festivals. Hem fet un conveni amb Catalunya Ràdio i cada any anem gravant nous poetes. Quan vam reprendre el projecte, la immensa majoria dels poetes amb presència en aquest portal eren homes. Un tècnic, Julià Florit, va fer una proposta molt bona de cara a l'any vinent: només hi pujarem dones. I així acabarem arribant a la paritat. Quan hi arribem, ja ho farem *fifty-fifty*. En aquests moments s'estan traduint moltes dones perquè és el que està passant a la nostra literatura: hi ha moltes dones que escriuen llibres que funcionen. Kopf, Baltasar i Orriols han estat petits fenòmens de traducció internacional.

Els festivals són la segona gran pota de la vostra activitat.

Sí, la literatura en viu. Amb els festivals hi treballem de dues maneres: d'una banda, tenim un ajut perquè puguin portar literatura catalana. De l'altra, hi ha festivals estratègics amb els quals intentem anar més enllà i fer un acord de col·laboració per assegurar aquesta presència catalana. Això ho fem amb els festivals molt importants mundialment, com el Hay de Gal·les o el d'Edimburg, i allà on la literatura en traducció no és un sector gaire desenvolupat i nosaltres no tenim capacitat d'anar-hi, com per exemple Sud-àfrica o l'Índia. En llocs on passa això, intentem tenir una presència via festivals. Als festivals els proposem diversos autors, i la nostra proposta sempre és paritària. L'any 2020 al Correntes d'Escritas, el festival més important de Portugal, hi farem un focus de literatura catalana, per impulsar traduccions al portuguès i aconseguir repercussió mediàtica. Hi drem quatre autors, tres dels quals ja estan publicats al portuguès, i una exposició de literatura catalana.

Quins seran els quatre autors escollits?

Encara no t'ho puc dir.

Parla'm de la tercera gran pota de la vostra feina: la formació de traductors literaris.

És molt important, perquè sense traductors no existim. Te n'explico un cas positiu i un de més complicat. El positiu és Rússia. El sector editorial rus passa per un bon moment, sobretot la literatura infantil i juvenil. Tenim l'avantatge gegant que a les universitats de Moscou i de Sant Petersburg hi ha unes traductores que tanques els ulls i semblen de Manresa. La formació que han rebut és extraordinària, tenen un nivell espectacular tant de llengua com de literatura. Només els falta la connexió amb el món editorial, i aquí és on entrem en joc nosaltres, però la feina més complexa ja està feta perquè ja hi són. El cas invers és la Xina, un altre dels mercats emergents. S'hi acaba de publicar *El quadern gris*, s'hi ha publicat el *Jo confesso*, el *Hachiko* del Lluís Prats és un *superbestseller*... Però allà no hi ha prou traductors de català. Això mateix ens va passar fa dos anys amb el mercat turc, i vam decidir fer uns seminaris per a traductors literaris del francès i del castellà, amb l'objectiu que incorporessin el català a les seves llengües de traducció al turc. Aquest programa dura tres anys i l'hem fet amb el turc i amb l'hebreu. En tots dos casos han funcionat molt bé i ja han sortit nous traductors del català. Ara farem el mateix amb el xinès, perquè necessitem traductors literaris del català al xinès. També ens falten traductors a l'àrab. I haurem d'anar detectant noves mancances en funció de les demandes. Un traductor no es forma en tres dies. Amb els expaïsos de l'Est sabem que no tindrem mai aquest problema, perquè els departaments de romàniques de les universitats ofereixen una formació boníssima. És fonamental garantir que hi hagi traductors del català en totes les llengües, perquè es puguin fer les traduccions directament del català. En aquells casos esporàdics en què no hi ha traductors i fan servir una llengua pont com el castellà o l'anglès o el francès, no poden demanar ajuts al Lluï. Això té un punt de contradicció, perquè realment no hi ha traductors. Però tampoc volem que puguin accedir a la subvenció perquè potser ens relaxaríem. Si no n'hi ha, els hem de formar.

Com funcionen les residències d'autors?

Fins ara treballàvem amb Art Omi, una residència d'escriptura de l'estat de Nova Jersey. Hi enviem dos autors cada any. Ens agradaria fer un pas més en aquest sentit, crear una política de residències. D'entrada, hem fet un mapatge de les residències d'autors del món. I en paral·lel hem creat un ajut de mobilitat per a autors que vagin a festivals o residències. Així volem incentivar que els nostres autors surtin, que parlin amb autors de fora, que escriguin fora del seu àmbit. I volem fer més convenis com el que tenim amb Art Omi, que no sigui com un bolet: volem poder enviar autors a residències del món i que ells ens en puguin enviar a la Faber (<https://www.catorze.cat/noticia/13413/faber/residencia/provoca/coses>).

El teu mandat ha coincidit amb una època convulsa, políticament parlant.

Aquesta època convulsa ens fa tenir moltes incerteses. Des de l'àrea de Literatura hem treballat amb la lògica de sempre: la lògica literària d'internacionalització. Hem intentat que la convulsió política, que com a ciutadans ens afecta profundament, no afectés la nostra feina.

Sempre havies treballat en editorials. I ara no sembla la millor època per treballar a l'administració.

No he viscut altres èpoques des de dins, se'm fa difícil de dir. Voldríem estar més estables per poder fer més feina a mitjà termini. Els recursos podrien ser millors, però tenim un equip molt bo i sabem el que volem fer. Amb un bon equip i un horitzó, es poden fer moltes coses. Si vens de la vida civil, t'adones que aquí pots fer molt. Al Lluï els recursos podrien ser millors, però n'hi ha. I el món de l'edició en català té dificultats, t'obliga a picar molta pedra. Jo des del Lluï he intentat picar la mateixa pedra que picava quan era a fora.

Enyores la feina d'editora?

L'enyoro molt, hi ha una emoció que només tens al món editorial. Però no passa res, ja hi tornaré. La feina d'ara és temporal i és fascinant, perquè he de portar a fora tota una literatura. Això em fa il·lusió perquè és la literatura catalana i sobretot perquè contribuïm a la diversificació de mirades del

món.

Deus llegir molta més literatura catalana que abans.

Sí, i això m'ha enriquit. Estava bastant al dia del que es publicava però no ho podia llegir tot. I ara llegir-ho forma part de la meva feina. M'ho imposo, és una obligació meravellosa i m'ha regalat una perspectiva que no tenia. He fet un màster accelerat en literatura catalana.

Però ara et deu faltar temps per llegir literatura estrangera.

Exacte. I de tant en tant necessito abocar-me a un llibre anglosaxó.

Tot i ser un sector bastant feminitzat, has notat cap obstacle pel fet de ser una dona?

En la meua trajectòria professional anterior, poques vegades havia sentit que ser dona podia arribar a ser un problema. Amb un càrrec en el sector públic, ho he notat una mica més, en qüestions relacionades amb com et perceben. M'ha passat que he anat a una reunió amb el meu coordinador i d'entrada l'han mirat a ell en lloc de mirar-me a mi. No és res d'una gravetat terrible, però ho he vist i ho he patit i ho he sentit.

Foto: Institut Ramon Llull